

Stanowisko
Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej
z dnia 19 grudnia 2017 r.

**w sprawie zabiegów operacyjnych wykonywanych masowo u psów i kotów
poza siedzibami zakładów leczniczych dla zwierząt**

W opinii obywateli Unii Europejskiej koty i psy uważane są za ulubione zwierzęta domowe.

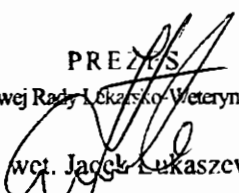
Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna w pełni popiera potrzebę likwidacji bezdomności zwierząt towarzyszących poprzez powszechną sterylizację czy kastrację psów i kotów nie przeznaczonych do rozrodu. Zabiegi operacyjne sterylizacji i kastracji, w trosce o dobrostan zwierząt, winny być przeprowadzane w profesjonalnych, zarejestrowanych zakładach leczniczych dla zwierząt posiadających wymaganą przepisami infrastrukturę i wyposażenie zapewniające zwierzętom bezpieczeństwo i komfort w trakcie znieczulenia, monitorowania zabiegu i wybudzenia pod opieką lekarzy i wykwalifikowanego personelu gwarantującego również opiekę pooperacyjną, aż do zagojenia się ran włącznie. Z informacji, które trafiają do Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej, wynika, iż lekarze weterynarii corocznie biorą udział w wiosennych akcjach sterylizacji nagłaśnianych przez różne organizacje, a zabiegi wykonywane są w zakładach leczniczych na terenie całego kraju.

Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna przypomina, że właściwym miejscem do świadczenia usług lekarsko weterynaryjnych, zwłaszcza operacyjnych, są zakłady lecznicze dla zwierząt i w trosce o dobrostan zwierząt nie powinny być one wykonywane w adaptowanych pomieszczeniach czy różnego rodzaju pojazdach. Takie postępowanie może być, co do zasady, traktowane jako naruszenie przepisów Ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt.

Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna stoi na stanowisku, że masowe zabiegi wykonywane poza siedzibami zakładów leczniczych dla zwierząt rodzą realne ryzyko powikłań i naruszenia dobrostanu operowanych zwierząt oraz przedmiotowego traktowania zdrowia zwierząt. Zalecamy organizatorom takich akcji kontakt z zarejestrowanymi na danym terenie zakładami leczniczymi dla zwierząt.

Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna jednocześnie apeluje do lekarzy weterynarii prowadzących zakłady lecznicze dla zwierząt o czynny udział w akcjach zwalczania bezdomności zwierząt w sposób zgodny z Kodeksem Etyki Lekarza Weterynarii i obowiązującym prawem.

Sekretarz
Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej
lek. wet. Marek Mastalerek

PREZES
Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej
lek. wet. Jacek Łukaszczyk

Załącznik:

Opinia prawna w przedmiocie dopuszczalności świadczenia usług weterynaryjnych w sposób zorganizowany i ciągły poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy wykorzystaniu mobilnych stanowisk weterynaryjnych poprzez ich postój w miejscach ogólnodostępnych.

Opinia prawna

w przedmiocie dopuszczalności świadczenia usług weterynaryjnych w sposób zorganizowany i ciągły poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy wykorzystaniu mobilnych stanowisk weterynaryjnych poprzez ich postój w miejscach ogólnodostępnych

Zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt – dalej ustawa o zlz (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 188 z późn. zm.) usługa weterynaryjna jest czynnością mającą na celu zachowanie, ratowanie lub poprawę zdrowia zwierząt i ich produktywności, polegającą w szczególności na:

- 1) badaniu stanu zdrowia zwierząt;
- 2) rozpoznawaniu, zapobieganiu i zwalczaniu chorób zwierząt;
- 3) leczeniu zwierząt;
- 4) udzielaniu porad i konsultacji;
- 5) pielęgnacji zwierząt;
- 6) wydawaniu opinii i orzeczeń;
- 7) wykonywaniu czynności związanych z określeniem zdolności rozrodczych zwierząt i ich zaburzeń oraz biotechniką rozrodu;
- 8) wykonywaniu detalicznego obrotu produktami leczniczymi weterynaryjnymi, paszami leczniczymi oraz wyrobami medycznymi przeznaczonymi dla zwierząt, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- 9) wykonywaniu badań laboratoryjnych i innych badań diagnostycznych, zwanym dalej "usługami laboratoryjnymi".

Usługi te mogą być świadczone wyłącznie przez lekarza weterynarii posiadającego prawo wykonywania zawodu (z drobnymi wyjątkami dotyczącymi techników weterynaryjnych) w ramach działalności zakładu leczniczego dla zwierząt (art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o zlz). Świadczenie usług weterynaryjnych bez posiadania odpowiednich uprawnień lub prowadzenie zakładu leczniczego dla zwierząt bez wymaganego wpisu do ewidencji podlega odpowiedzialności karnej (art. 30 ust. 1 ustawy o zlz oraz art. 147a ust. 1 Kodeksu wykroczeń).

Jednocześnie art. 16 ustawy o zlz wprost stanowi, iż prowadzenie zakładu leczniczego dla zwierząt jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Jej prowadzenie możliwe jest w szczególności po uzyskaniu wpisu do ewidencji oraz wypełnieniu wskazanych przepisami wymagań.

Wymagania stawiane przez ustawę o zlz dotyczą w szczególności **konieczności posiadania przez zakład leczniczy dla zwierząt stałej siedziby, której pomieszczenia spełniają ściśle określone warunki, wyposażoną odpowiednio do zakresu świadczonych usług weterynaryjnych** co wprost wynika z art. 6 ustawy o zlz. Wymogi odnośnie pomieszczeń ujęte w art. 7-11 (w zależności jakiego rodzaju jest to zakład) ustawy o zlz oraz w wydanych w oparciu o te przepisy aktach wykonawczych. Dla przykładu, zgodnie z art. 7 ustawy o zlz, gabinet weterynaryjny, to jest zakład leczniczy dla zwierząt o najniższych wymaganiach dotyczących jego pomieszczeń i wyposażenia powinien posiadać w szczególności pokój przyjęć z poczekalnią, aparaturę i sprzęt dostosowane do zakresu świadczonych usług weterynaryjnych, sprzęt i urządzenia do przechowywania produktów leczniczych i wyrobów medycznych oraz zaplecze sanitarne i socjalne. Wymogi te konkretyzuje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 sierpnia 2004 r. w sprawie wymagań dla gabinetów weterynaryjnych (Dz. U. z 2004 r. nr 194 poz. 1999) wskazując, iż gabinet weterynaryjny powinien m.in. mieć:

- 1) odrębne wejście prowadzące bezpośrednio do pomieszczeń gabinetu;
- 2) podłogi wykonane z materiałów trwałych, łatwo zmywalnych, odpornych na działanie wody i środków dezynfekcyjnych;
- 3) miejsce do przechowywania dokumentacji weterynaryjnej, zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych;
- 4) pokój przyjęć z poczekalnią z miejscami siedzącymi;
- 5) instalacje:
 - a) wodną,
 - b) elektryczną,
 - c) grzewczą,
 - d) kanalizacyjną;
- 6) urządzenia zapewniające wymianę powietrza.

Dodatkowo w pokoju przyjęć lub zapleczu sanitarnym powinny znajdować się umywalka z doprowadzoną bieżącą wodą ciepłą i zimną, środki do mycia i odkażania rąk, ręczniki jednorazowego użytku oraz pojemnik na zużyte ręczniki. Rozporządzenie precyzuje ponadto m.in. minimalną powierzchnię pomieszczeń gabinetu (pokój przyjęć z poczekalnią – co najmniej 8 m², zaplecze sanitarne i zaplecza socjalne – co najmniej 3 m²) oraz jego wyposażenie (stół zabiegowy, lampę bakteriobójczą, stetoskop). W przypadku gdy usługi weterynaryjne są wykonywane przy użyciu narzędzi i sprzętu weterynaryjnego wielokrotnego

użytku – autoklaw lub sterylizator na suche powietrze, a gdy wykonuje się zabiegi w znieczuleniu ogólnym, pokój przyjęć powinien być wyposażony w sprzęt do dożylnego podawania leków oraz źródło światła bezcieniowego. Wymogi stawiane przed innymi rodzajami zakładów leczniczych, to jest przychodnią weterynaryjną, lecznicą weterynaryjną i kliniką weterynaryjną są odpowiednio wyższe.

Poza samymi wymaganiami stawianymi zakładom leczniczym dla zwierząt ustawa o zlz określa również zasady świadczenia usług weterynaryjnych. Dla przedmiotu niniejszej opinii szczególne znaczenie mają dwa przepisy ustawy o zlz z tego zakresu to jest przede wszystkim art. 25 ust. 2 stanowiący, **iż na podstawie zgłoszenia posiadacza zwierzęcia zakład leczniczy dla zwierząt może świadczyć usługi weterynaryjne poza swoją siedzibą** co jednocześnie oznacza, iż bez takiego indywidualnego zgłoszenia posiadacza zwierzęcia świadczenie usług weterynaryjnych poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt jest niedopuszczalne.

Drugim z tych przepisów jest art. 29 ust. 1 i 2 w myśl postanowień, którego zakład leczniczy dla zwierząt może podawać do wiadomości publicznej informacje o zakresie i rodzajach świadczonych usług weterynaryjnych, godzinach otwarcia zakładu leczniczego dla zwierząt oraz adresie zakładu leczniczego dla zwierząt. Forma i treść tych informacji nie mogą nosić cech reklamy, a szczegółowe zasady podawania do publicznej wiadomości tych informacji określa Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna w drodze uchwały. Warto przypomnieć w tym miejscu, iż zakres danych które mogą zostać podane do publicznej wiadomości zgodnie z § 2 uchwały nr 116/20008/IV Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie w sprawie szczegółowych zasad podawania do publicznej wiadomości informacji o zakresie i rodzajach świadczonych usług weterynaryjnych, godzinach otwarcia oraz adresie zakładu leczniczego dla zwierząt obejmuje wyłącznie rodzaj zakładu, jego nazwę, **adres siedziby zakładu**, adres e-mail, nazwę strony www, numery telefonów, godziny przyjęć, określenie zakresu świadczonych usług oraz danych lekarzy weterynarii wykonujących usługi wraz z ich kwalifikacjami. Podanie do wiadomości publicznej informacji o zakresie i rodzajach usług z zakresu medycyny weterynaryjnej mające formę i treść reklamy podlega odpowiedzialności karnej (art. 147a ust. 2 Kodeksu wykroczeń).

Analiza przywołanych wyżej przepisów prowadzi do jednoznacznych konkluzji:

- 1) Usługi weterynaryjne świadczyć mogą jedynie lekarze weterynarii (z drobnymi wyjątkami na rzecz techników weterynarii) w ramach zakładów leczniczych dla zwierząt, a kto świadczy tego typu usługę nie mając do tego odpowiednich uprawnień lub prowadzi zakład leczniczy dla zwierząt bez wymaganego wpisu do ewidencji podlega odpowiedzialności karnej.
- 2) Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na udzielaniu usług weterynaryjnych stanowi prowadzenie działalności regulowanej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu wpisu do ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt oraz spełnieniu wskazanych przepisami prawa wymogów.

- 3) Zakład leczniczy dla zwierząt bezwzględnie obowiązany jest posiadać stacjonarną siedzibę wyposażoną w środki majątkowe, a w szczególności w pomieszczenia, aparaturę i sprzęt dostosowane do zakresu świadczonych usług.
- 4) Ustawa o zlz dopuszcza świadczenie usług poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt wyłącznie w przypadku indywidualnego zgłoszenia posiadacza zwierzęcia.

Oprócz powyższego należy również mieć na uwadze iż art. 23 ustawy o zlz, który nie tyle nakłada uprawnienie co wprowadza nałożony na okręgowe rady lekarsko-weterynaryjne właściwe ze względu na siedzibę zakładu obowiązek sprawowania nadzoru nad działalnością tych zakładów. W ramach nadzoru okręgowe rady lekarsko-weterynaryjne władne są przeprowadzać kontrole zakładów leczniczych dla zwierząt poprzez wizytację pomieszczeń, w których świadczone są usługi weterynaryjne jak i obserwowanie czynności związanych ze świadczeniem usług weterynaryjnych. Uprawnione są także do żądania wglądu do dokumentacji świadczonych usług weterynaryjnych, prowadzonej przez dany zakład leczniczy dla zwierząt.

Biorąc pod uwagę przywołane wyżej przepisy stwierdzić należy, iż świadczenie usług weterynaryjnych w sposób zorganizowany i ciągły poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy wykorzystaniu mobilnych stanowisk weterynaryjnych poprzez ich postój w miejscach ogólnodostępnych uznać należy za niedopuszczalny w świetle przepisów regulujących prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług weterynaryjnych. Powyższa zasada w oczywisty sposób rozciąga się również na świadczenie usług weterynaryjnych w sposób zorganizowany i ciągły przy wykorzystaniu pomieszczeń niewchodzących w skład zakładu leczniczego dla zwierząt (świetlice, sale gimnastyczne i tym podobne) co jest również niedopuszczalne.

Przede wszystkim, jak już zostało to podniesione wyżej, świadczenie usług poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt może mieć miejsce wyłącznie w przypadku zgłoszenia posiadacza zwierzęcia a nie poprzez oferowanie usług weterynaryjnych w mobilnym stanowisku weterynaryjnym. Nie sposób również uznać, iż ustawodawca ściśle regulując wymogi odnośnie pomieszczeń oraz wyposażenia zakładów leczniczych dla zwierząt oraz uzależniając je od zakresu świadczeń udzielanych w ramach danego zakładu dopuszcza jednocześnie sytuację w której udzielanie pełnego, niczym nieograniczonego zakresu usług weterynaryjnych możliwe jest również przy użyciu mobilnych stanowisk weterynaryjnych w odniesieniu do których brak jest jakichkolwiek prawem wskazanych wymogów. Świadczenie usług weterynaryjnych we wskazany wyżej sposób praktycznie również uniemożliwiłoby okręgowym radom lekarsko-weterynaryjnym, poprzez ciągłe zmiany miejsca świadczenia usług, niejednokrotnie z przekroczeniem obszaru działania danej izby, sprawowanie rzeczywistego i efektywnego nadzoru nad działalnością zakładów leczniczych dla zwierząt. Prowadzenie działalności w ten sposób jest również dyskusyjne biorąc pod uwagę zasady podawania do publicznej wiadomości informacji o zakresie i rodzajach świadczonych usług weterynaryjnych, godzinach otwarcia oraz adresie zakładu leczniczego dla zwierząt, gdyż zgodnie z nimi zakład leczniczy może wskazywać jedynie adres swojej

siedziby a nie żaden inny i to jedynie w sposób wskazany w uchwale Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej.

Wszystko to powoduje, iż świadczenie usług weterynaryjnych w sposób zorganizowany i ciągły poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy wykorzystaniu mobilnych stanowisk weterynaryjnych poprzez ich postój w miejscach ogólnodostępnych może być traktowane jako rażące naruszenie zasad prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług weterynaryjnych i może prowadzić do wykreślenia zakładu leczniczego dla zwierząt prowadzącego działalność w ten sposób z ewidencji.

Na marginesie powyższych rozważań należy zauważyć, iż świadczenie usług weterynaryjnych we wzmiankowany wyżej sposób budzi wątpliwości również z innych względów, przy czym **zaznaczyć należy, iż każdy z takich przypadków winien być analizowany odrębnie.**

Przede wszystkim kontrowersyjna jest kwestia potencjalnego zbierania i gromadzenia odpadów medycznych zakaźnych odpadów weterynaryjnych w środkach transportu nie zarejestrowanych i nie przeznaczonych do tego celu. Należy mieć na uwadze postanowienia art. 23 ust. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2016 r., poz. 1987 z późn. zm.), który wyraźnie mówi, iż wytwórca zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych powstałych w wyniku świadczenia usług na wezwanie jest obowiązany **do bezzwłocznego dostarczenia wytworzonych odpadów do przystosowanych do tego celu pomieszczeń spełniających wymagania w zakresie magazynowania takich odpadów.**

Zastrzeżenia może również budzić sam sposób udzielania świadczeń, a więc przede wszystkim wykonywania zabiegów sterylizacji w tym poziom opieki pooperacyjnej. Zastrzeżenia te źródło mają chociażby w informacjach pochodzących od podmiotów organizujących udzielanie świadczeń przy użyciu tzw. „sterylobusów” które wskazują, iż w krótkim czasie wykonuje się nierzadko po kilkadziesiąt tego rodzaju zabiegów. Rodzi to uzasadnione pytania o opiekę pooperacyjną, nadzór nad środkami chroniącymi ranę po sterylizacji czy monitorowanie gojenia się ran czy wreszcie możliwość wyjęcia szwów. Bez jasnej odpowiedzi pozostaje również pytanie o postępowanie w przypadku zaistnienia powikłań które mogą przybrać postać krwotoku wewnętrznego, ropnia przyranego lub zejścia w trakcie znieczulenia czy takich które ujawniłyby się dopiero w jakiś czas po wykonaniu zabiegu. W takim przypadku brak jest nie tylko możliwości szybkiego uzyskania niezbędnej opieki weterynaryjnej ale nawet jest problem ze wskazaniem gdzie znajduje się, nie mówiąc już o dostępie do niej, dokumentacja lekarsko-weterynaryjna umożliwiającą dalsze prawidłowe leczenie zwierzęcia.

Są to kolejne argumenty wskazujące na niedopuszczalność świadczenia usług weterynaryjnych w sposób zorganizowany i ciągły poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy wykorzystaniu mobilnych stanowisk weterynaryjnych poprzez ich postój w miejscach ogólnodostępnych.